

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Лук`яненко А. О., к.т.н. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Сингаївський В. В., студ. (гр. ОФ-81 мн, ФМФ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. В даній роботі висвітлені питання культури безпеки України, яка пов'язана з державною політикою нашої країни і спрямована не на досягнення повної безпеки, а лише передбачає впровадження допустимих норм, що є одним із гострих питань, яке слід вирішити. Важливо, створити належні умови, в яких підрастаюче покоління змогло б опановувати технології прийняття оптимальних рішень задля збереження життя та швидкого реагування на зміни в середовищі, викликані небезпечною ситуацією, задля збереження безпеки для себе та навколишніх осіб.

Ключові слова: культура безпеки, особиста безпека, суспільна безпека.

Abstract. In this paper, the issues of the Ukrainian security culture are discussed, which is related to the state policy of our country and is aimed not at achieving full security, but only provides for the introduction of permissible norms, which is one of the acute issues to be solved. It is important to create the right conditions in which the younger generation could master the technologies of making the best decisions to save lives and respond quickly to changes in the environment caused by a dangerous situation, in order to maintain security for themselves and others.

Key words: culture of safety, personal safety, public safety.

Вступ. Одним із головних завдань сьогодення є вміння донести до суспільства, наскільки важливо зміцнювати своє здоров'я, виховувати високі культурні якості, навички безпечної поведінки, прививати культуру безпеки. Зокрема, це завдання можна реалізувати шляхом вивчення окремого предмету в навчальних закладах, який об'єднує знання щодо формування культури збереження та захисту життя людини.

Наукова література визначає поняття «культура безпеки» як рівень розвитку особистості або суспільства в цілому, який можна охарактеризувати значущістю запровадження безпеки в процесі повсякденної діяльності людини на особистісному чи на суспільному рівнях, поведінкою в умовах небезпеки або надзвичайної ситуації, мірою захисту від потенційно небезпечних ситуацій, що загрожують життю в будь-якій сфері життєдіяльності. Співробітниками Національного інституту стратегічних досліджень проблеми впровадження культури безпеки в Україні Д. С. Бірюковим, О. О. Мартюшевою, Ю. М. Скалецьким, Л. Д. Яценком було наголошено, що суттєвою причиною ускладнення проблем пов'язаних з навколишнім середовищем є невисокий показник культури безпеки, як наслідок, постає питання порушення екологічної

рівноваги, підрив здоров'я нації. Тема, висвітлена в роботі, є досить актуальною, тому існує необхідність в проведенні наукових досліджень та їх структуризації [1-2].

Суспільству слід навчитися зберігати спокій та не втрачати розсудливість в умовах надзвичайної ситуації, не проявляти байдужості, а проводити дослідження щодо потенційних небезпек, швидко реагувати та робити все для того, аби їм запобігти, відновлювати та розвивати сприятливу життєдіяльність. Критично важливо систематично стимулювати населення займатися розвитком самодисципліни та підтримувати систему цінностей безпечно існування на належному рівні.

Мета роботи. В нашій країні державна політика спрямована не на досягнення повної безпеки, а лише передбачає впровадження допустимих норм, що є одним із гострих питань, яке слід вирішити. Нерідко, впровадженні заходи знижують ризики загроз життю людини лише при певних умовах, в яких вони сприймаються суспільством як викликана необхідність. В той же час, невиконання повноцінного захисту та недотримання вимог культури безпеки помітно впливають на ситуацію в країні, як, наприклад, зростання аварійно небезпечних ситуацій на автошляхах та збільшення нещасних випадків в процесі праці.

Необґрунтоване скорочення навчального навантаження з таких дисциплін, як «Безпеки життєдіяльності» та інших, ігнорування формування особистісних якостей людини, що дозволяють підвищити рівень безпеки, навмисне відокремлення культури безпеки з-поміж культурного простору – все це впливає на неналежну підготовку фахівців. Саме тому метою даної роботи є дослідження процесів формування загальнокультурних компетенцій та основних аспектів впровадження особистісної та суспільної безпеки на всіх культурних рівнях. А також пошук шляхів вирішення посталої проблеми, пов'язаної із неналежним забезпеченням безпеки в умовах діяльності людини в будь-яких сферах та в шкідливих для здоров'я умовах [3].

Виклад основного матеріалу. Під поняттям «культура безпеки» розуміють систему цінностей особистості чи суспільства, ідеалів, переконань та правил, які допомагають забезпечити безпечну професійну або суспільну діяльність. Культура безпеки формується впродовж усього життя людини і є однією з ключових ланок у формуванні особистості. Тому важливо, створити належні умови, в яких підростаюче покоління змогло б опановувати технології прийняття оптимальних рішень задля збереження життя та швидкого реагування на зміни в середовищі, викликані небезпечною ситуацією, задля збереження безпеки для себе та навколишніх осіб [4].

Інше тлумачення культури безпеки описує її як соціальний процес, що направлений на запровадження необхідних умов існування і життєдіяльності окремої людини чи групи людей згідно з рівнем їхнього розвитку і типом поведінки задля підтримки рівня ризиків в межах допустимих норм.

Згідно зі статистичними даними та аналізом ситуації, культура безпеки в Україні недостатньо розвинена та характеризується системними недоліками щодо ведення державної політики. Хорошим прикладом, який це підтверджує, може стати показник смертності пов'язаний з нещасними випадками. В порівнянні з іншими країнами Європи, статистика смертності від нещасних випадків в Україні в 3-5 разів вища. У відповідності до результату 2008 року, показник смертності становив 132,4 на кожні 100 000 чоловік населення (загальна кількість загиблих склала 61 377).

В період з 1991 по 2008 роки країна втратила в наслідок нещасних випадків у побуті та на виробництві близько 1,2 мільйонів українців, кількість травмованих наблизилася до 12 мільйонів. Серед причин високої смертності населення, нещасні випадки займають 3 місце після захворювань кровобіжної системи та злоякісних пухлин. Якщо ж розглядати цей показник лише відношенню до працездатного населення, то він займає першість. Через зовнішні причини, близько 98% смертей трапляються у невиробничій сфері діяльності. 2008 року це значення відповідало 59,9 тисячам осіб, серед яким 9400 загинуло внаслідок аварій на дорогах. Якщо порівнювати показники виробничого травматизму в Україні з показниками країн Європейського Союзу, то Україна – друга після Португалії. Високий степінь смертності пов'язаний з неналежними санітарно-гігієнічними нормами на робочих місцях та низькими показниками безпеки [6].

Для більшості країн завдання з покращення культури безпеки стало предметом посиленої уваги з боку держави, визнане держорганами з врегулювання небезпечних ситуацій як пріоритетний напрямок своєї роботи. В Україні культура безпеки знаходиться на низькому рівні через недотримання правил техніки безпеки, брак знань персоналу щодо їх впровадження, низьку організованість та дисципліну робітників на виробництві, через недостатній контроль за робочим процесом. Виробничі небезпеки з'являються внаслідок неувважності фахівців, ігнорування правил безпечного поведіння на робочому місці, внаслідок зневаги до безпеки [8].

Незабезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту, відсутність пільг та компенсацій робітникам, що працюють в умовах підвищеної небезпеки чи в умовах, шкідливих для здоров'я, зневажливе ставлення до інструктування персоналу з техніки безпеки та охорони праці – типові порушення [5]. Національно-культурні відмінності також ускладнюють процес реалізації універсальних шляхів вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням безпеки життєдіяльності в різних країнах. Саме низький рівень культури безпеки українського суспільства суттєвим чином і зумовлює неприпустимо високий рівень травматизму [7].

Задля змін на краще слід впроваджувати дієві заходи з поліпшення ситуації на краще:

- створити єдину систему цінностей, норм та правил культури безпеки, які будуть сприяти поліпшенню здоров'я та безпеки, а також впровадженню сучасних стандартів;
- приділити високу увагу вивченню дисциплін «Основи безпеки життєдіяльності», «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист»;
- зацікавити молоде покоління вивчати зазначені предмети шляхом впровадження STEM-технологій в освіті;
- у всіх сферах діяльності поставити безпеку на чільне місце;
- зайнятися підвищенням інформованості суспільства щодо різних небезпек та загроз;
- сприяти розвитку безпечного існування на усіх культурних та суспільних рівнях.

Висновок. Запровадження ефективних підходів поліпшення заходів з культури безпеки шляхом структуризації базових навчальних предметів «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист» допоможе сформувати загальну систему цінностей та основних пріоритетів культури безпеки. Завдяки використанню сучасної нормативно-правової бази Європейського Союзу щодо безпеки життєдіяльності та охорони праці, можна посприяти підвищенню конкурентоспроможності робітників на ринку праці.

Культура безпеки життєдіяльності направлена на самовдосконалення та розвиток людини у процесі навчання, на опанування особистістю не лише наукових знань, а гуманістичних переконань та поглядів, розвиток вмій та навичок спрямованих на підвищення рівня обізнаності, як слід поводитися під час надзвичайної ситуації чи техногенної катастрофи. Вона сприяє зниженню рівня потенційних небезпек для люди в процесі діяльності. Саме тому дослідження процесів її формування залишається актуальним питанням і до цього моменту, яке слід досліджувати та займатися його вирішенням [9].

Література

1. Бутиріна М. В., Бабенко В. О «Формування культури безпеки життєдіяльності як соціально-педагогічна проблема Сучасної системи освіти України», стор. 34 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/8671/1/BUTYRINA.pdf>
2. Скалецький Ю. М. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні / Ю. М. Скалецький, Д. С. Бірюков, О. О. Мартюшева, Л. Д. Яценко. – К. : НІСД, 2012. – 17 с., стор. 5.

3. Типові навчальні програми нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист». – К. : Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2011. – 72 с.
4. «Формування культури безпеки професійної діяльності будівельників у птнз» Наталя Кулалаєва, УДК 37.015.3:614.8
5. Гнатівський В. Поняття і суть безпеки праці / В. Гнатівський // Безпека праці на виробництві. – 2013. – № 9 (45). – С. 29–30.
6. «Формування культури безпеки фахівця» - Володимир Гончарук, Степан Качан, Віктор Васійчук, доценти кафедри техногенно-екологічної безпеки Національного університету «Львівська політехніка» / охорона праці 9/2010.
7. Буева Л. П. Человек : деятельность и общение / Л. П. Буева. – М. : Политиздат, 1978. – 82 с.
8. Варення Г. А. Теоретико-методологічні основи працезахоронної діяльності / Г. А. Варення. – К.: Раритет, 2003. – 216 с.
9. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні : ана-літ. доп. / Ю. М. Скалецький, Д. С. Бірюков, О. О. Мартюшева, Л. Д. Яценко. – К. : НІСД, 2012. – 56 с.